

KONKURENCE A KOOPERACE V SYSTÉMU PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ REGULACE

CONCURRENCY AND COOPERATION IN THE SYSTEM OF LEGAL AND SOCIAL REGULATION

Viktor Jansa

Anotace:

Současný systém sociální, zejména ekonomické a politické regulace tenduje ke zvýraznění role konkurence na úkor kooperace a je v tomto smyslu tvrdší než systém právní regulace, který je založen na harmonii konfliktu (konkurence) a smíru (kooperace). Vliv konkurenčních tendencí na právo a společnost vytváří deregulativní prostředí brzdící optimální rozvoj společnosti.

Klíčová slova:

Konkurence, kooperace, konflikt, smír, sociální, politická, ekonomická a právní regulace, rozvoj společnosti

Abstract:

Recent system of social, mainly economical and political regulation tends much more to concurrency and less to cooperation and influences the system of legal regulation, which is based on the harmony of conflicts (concurrency) and peaceful agreement (cooperation). The power of concurrent tendencies creates deregulative climate and attacks optimal development of recent society.

Key words:

Concurrency, cooperation, conflicts, peace (agreement), social, political, economical and legal regulation, development of society

ÚVOD

Aby systém sociální regulace fungoval optimálně, musí být všechny jeho prvky v souladu a vzájemné harmonii. V současném systému globální regulace hraje hypertrofovanou úlohu politika a ekonomika, jimž jsou ostatní prvky systému podřízeny a jsou jimi ovlivňovány. To se týká zejména práva a morálky. Stmelujícím a harmonizačním prostředkem optimálního fungování celého regulačního systému je kooperace, jejímž prostřednictvím lze překlenout tzv. globální a další problémy lidstva.

CÍL A METODIKA

Systémy politické a ekonomické regulace však preferují „konkurenci“, která z hlediska teorie práva představuje konflikt preferencí, kupř. samozvaný, pouhou individuální zvůli zřízený výběr jednoho, nebo více subjektu na úkor dalších subjektů. Protože růst konkurenceschopnosti jednoho subjektu znamená snižování konkurenceschopnosti dalších subjektů až na hranici ztráty její existence, snaha o konkurenceschopnost a preference konkurence před kooperací konflikty a rozpory prohlubují a působí deregulativně. Přirozený vývoj společnosti je deformován, vrací se z hlediska práva a morálky na samotný počátek historie (první fáze – morální princip „žít a přežít“, odpovídá pěstnímu právu resp. právu

silnějšího; druhá fáze - morálka typu „nechat žít“ odpovídá smluvnímu právu; třetí fáze – morální postulat „pomoci žít“ responduje s požadavkem na právo kooperativní regulace).

Konkurence není nic jiného nežli přenesení agrese a boje do ekonomiky a zdůraznění překonaného principu „žít a přežít“ v oblasti morálních vztahů a přetváření práva jako základu právní regulace. Smysl řady činností pak postrádá prvotní význam: kupř. věda nejde rychle kupředu cestou sdílených poznatků, ale oklikami cestou utajovaných výsledků izolovaných výzkumů, potravin je přebytek tam, kde je nepotřebují a naopak chybí, kde je nedostatek, apod.

VÝSLEDKY

Ekonomická a nejen ekonomická konkurence pronikla i do našeho právního řádu a to do obchodního práva v podobě tzv. práva soutěžního, zachyceného §§ 41 – 54 obchodního zákoníku a dále v zákoně o ochraně hospodářské soutěže. Rozborem norem uvedených předpisů lze dovodit, že konkurence mezi obchodními subjekty, tzv. soutěžiteli požívá právní ochranu, neboť normy sankcionují její omezování. Zároveň ji však sami omezují rozsáhlým výčtem „nekalosoutěžních jednání, vnitrofiremní konkurence je pak v § 65 obch. zákoníku dokonce přímo zakázána. Taková lidsouměrnost v právu problémy přímo přitahuje a proto soutěžní právo patří k nejsložitějším. Evropa zde často tápe a inspiruje se programově soutěžním právem americkým, což problémy ještě navrhuje.

Vyjma obchodního zákoníku všechny ostatní hlavní kodexy českého práva konkurenci buď vylučují a potlačují, nebo prostě preferují kooperaci. Trestní zákon je koncipován tak, aby jakékoli chování které je v konkurenci se zájmy státu tvrdě potlačil. Současné správní právo oproti minulým koncepcím preferuje kooperaci neboť činnost správních orgánů začíná chápat jako službu veřejnosti (§ 2 s.ř.), na základě principu legality hledá soulad s veřejným zájmem, vytyčuje zásadu kooperativního přístupu správního orgánu k další osobě, které správní orgán „vychází vstříc“ (§ 4 s.ř.), v § 5 dokonce nalezneme zásadu smírného řešení rozporů, § 8 pak hovoří o vzájemné spolupráci správních orgánů v rámci tzv. dobré správy. Novela zákoníku práce v § 1 odst. 2 stanoví, že pracovní vztahy vznikají především pracovní smlouvou, nebo dohodami. Zákoník práce však přitvrdil v boji proti diskriminaci a dalším nežádoucím jevům, které by mohly být na trhu práce spjaty s konkurencí.

DISKUSE

Lze za účelem optimalizace systému sociální regulace at' v globálním, nebo vnitrostátním měřítku tlumit konkurenci a posilovat kooperaci?

ZÁVĚR

Konkurence znamená značnou svobodu chování jednotlivce, dokonce takovou svobodu, která řečeno slovy občanského zákoníku, § 1 odst. 1 by mohla ohrozit „ochranu osobnosti a nedotknutelnost vlastnictví“. § 3 pak výslovně říká, že „výkon práv a povinností s občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Konkurence jako v systému právní regulace, který tenduje ke stabilitě, cizorodý prvek podněcující konflikt do práv a oprávněných zájmů jiných subjektů rozhodně zasahuje a často bývá s dobrými mravy v příkrém rozporu. Regulační efektivnost systému právní regulace je tak výrazně zeslabována.

Adresa autora:

JUDr. Viktor Jansa, CSc.

Česká zemědělská univerzita v Praze, PEF, katedra práva, Kamýcká 129, Praha 6 – Suchbátka
165 20